
**Natuurtoets ontwikkelingen aan de
Prof. Telderslaan en
Hendrik Casimirstraat in Delft**

26 januari 2012

Verantwoording

Titel	Natuurtoets ontwikkelingen aan de Prof. Telderslaan en Hendrik Casimirstraat in Delft
Opdrachtgever	Vidomes
Projectleider	L.A.C. van Genugten
Auteur(s)	V.J. Wisgerhof. M.J. Schillemans
Projectnummer	4747465
Aantal pagina's	26 (exclusief bijlagen)
Datum	26 januari 2012
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Rhijnspoor 209
Postbus 6
2900 AA Capelle aan den IJssel
Telefoon +31 10 28 86 10 0
Fax +31 10 28 86 16 6

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.
De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R002-4747465VJW-mya-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Inleiding, aanleiding en doel.....	7
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	7
1.3 Methode	8
2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten.....	9
2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling	9
2.2 Soortverspreiding	11
2.2.1 Flora	11
2.2.2 Zoogdieren	12
2.2.3 Vleermuizen	12
2.2.4 Vogels	14
2.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten	16
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Overzicht effecten	19
3.3 Toetsing aanwezige soorten	20
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	21
4 Conclusies en aanbevelingen	23
4.1 Algemeen	23
4.2 Flora en faunawet.....	23
5 Literatuur.....	25

Bijlage(n)

1. Overzichtskaart
2. Toelichting natuurbeschermingswetgeving
3. Impressie resultaat van voorgenomen ontwikkeling

Kenmerk R002-4747465VJW-mya-V02-NL

1 Inleiding

Woningcorporatie Vidomes is voornemens om de aanwezige flats ter plaatse van de Prof. Telderslaan en de Casimirstraat te Delft te slopen en er ongeveer 40 eengezinswoningen voor in de plaats te zetten. Hierbij wordt ook het openbaar groen opnieuw ingericht en opgeknapt. De gewenste ontwikkeling past niet binnen het vigerende bestemmingsplan, waardoor dit plan gewijzigd moet worden. Voor deze wijziging zijn diverse onderzoeken nodig. Tauw werkt in deze rapportage uit welke ecologische consequenties de voorgenomen plannen met zich meebrengen.

1.1 Inleiding, aanleiding en doel

Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de natuurbeschermingswetgeving die bij de toetsing van de werkzaamheden aan Prof. Telderslaan en Hendrik Casimirstraat in Delft relevant zijn. Tevens wordt de natuurbeschermingswetgeving en wijze van toetsing hieraan besproken.

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te mitigeren of compenseren, en of hiervoor een ontheffing- of vergunningsplicht geldt.

In opdracht van woningbouwvereniging Vidomes heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de werkzaamheden omtrent de ontwikkelingen aan de Prof. Telderslaan en Hendrik Casimirstraat te Delft. De omvang en aard van de beoogde activiteiten zijn nader beschreven in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de vragen:

Welke natuurbeschermingswetgeving is van belang, in hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving, welke consequenties zijn daar aan verbonden, en wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming. *Soortbescherming* wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk. De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurbeschermingswetgeving is opgenomen in bijlage 2.

De planlocatie ligt circa 11 kilometer van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen. De planlocatie ligt 2 kilometer van de Ecologische hoofdstructuur (EHS). De ontwikkelingen zijn lokaal van aard en hebben geen externe effecten die reiken tot de EHS of de Natura 2000-gebieden. Om deze redenen worden effecten van de geplande werkzaamheden alleen getoetst aan de Flora- en faunawet (bescherming van dier- en plantensoorten).

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens.

- Een oriënterend veldbezoek op dinsdag 9 november 2010
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Projectmer bestemmingsplannen Delft zuidoost [MER Delft zuidoost, 2010]

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Door de inzet van ter zake deskundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus. Dit is een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advieswerk geven en ecologisch onderzoek verrichten. Het Netwerk Groene Bureaus heeft als doel de kwaliteit van ecologische advisering waarborgen en te verbeteren.

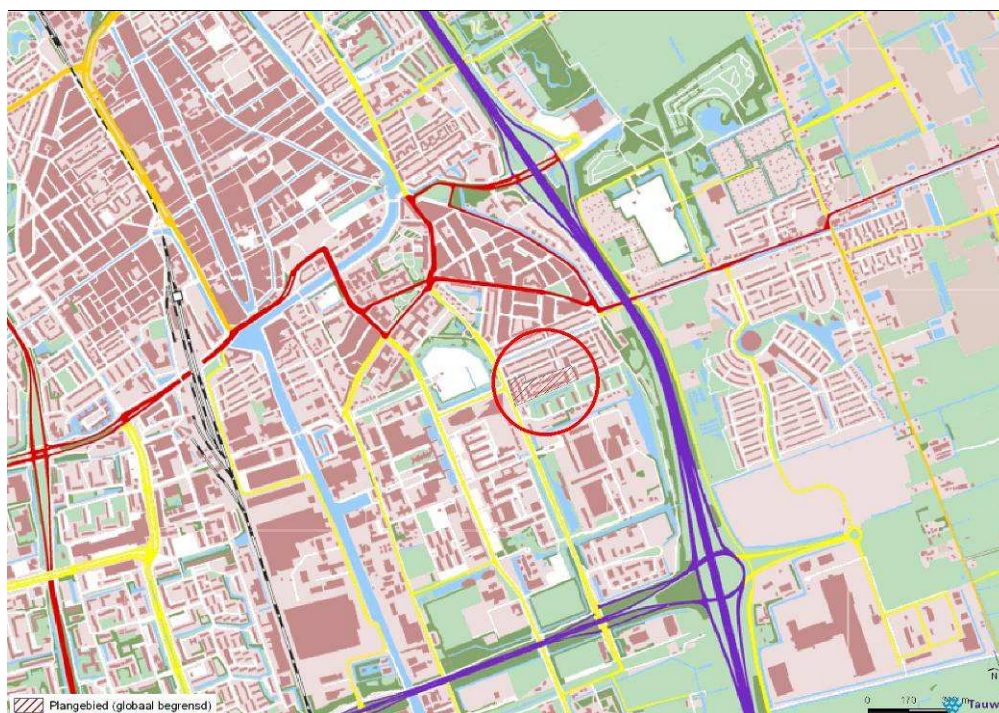
Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een overzicht gemaakt van de (strikt) beschermde soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van de uitgevoerde inventarisatie. De beoogde ontwikkeling is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en de verwachte beschermde soorten op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel.

2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in kilometerhok 446-085. Onderstaande figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd)

Figuur 2.2 Impressie van het plangebied: linksboven het gebouw aan de Hendrik Casimirstraat. Rechtboven het gebouw aan de Prof. Telderslaan. Linksonder de parkachtige achtertuin met zicht op de Prof. Telderslaan. Rechtsonder: watergang ten zuiden van de Prof. Telderslaan

Het plangebied bestaat uit twee haaks op elkaar staande lage flatgebouwen (zie figuur 2.2). Beide gebouwen bestaan uit drie verdiepingen. De gebouwen zijn gebouwd in een zogenaamde jaren 60-stijl. Het gebouw aan de Prof. Telderslaan heeft een lengte van circa 150 meter. Het gebouw aan de Hendrik Casimirstraat heeft een lengte van 50 meter. Elk appartement in de flat heeft een balkon. De puintaken zijn bedekt met dakpannen.

De kleinschalige parkachtige omgeving achter het gebouw aan de Prof. Telderslaan behoort ook tot het plangebied. In dit parkje staat een speeltoestel, en enkele perkjes met daarin circa 25 bomen. Het betreft onder andere platanen. Een groot deel van deze parkachtige omgeving is bedekt met gras.

In de achtertuinen van het gebouw aan de Hendrik Casimirstraat staan twee bomen: een kersachtige en een berkachtige. Verder staat hier enkele lage struiken, maar de bodem is vrijwel geheel onbegroeid.

Langs de Prof. Telderslaan ligt buiten het plangebied een watergang. De verdere omgeving van het plangebied bestaat uit een woonwijk. Deze hebben allen een zelfde bouwstijl als de gebouwen in het plangebied. Aan de noordkant van deze woonwijk staan enkele moderne panden. Aan de zuidkant van deze woonwijk liggen enkele watergangen en een kleine plas.

Beoogde ontwikkeling

De twee gebouwen in het plangebied worden gesloopt. Aan de Prof. Telderslaan worden drie gebouwen gerealiseerd. Aan de Hendrik Casimirstraat wordt één gebouw gerealiseerd. In totaal worden hier minimaal 40 eengezinswoningen gerealiseerd. Er worden geen voortuinen aangelegd.

Het binnenterrein achter de woningen aan de Prof. Telderslaan en de Hendrik Casimirstraat worden heringericht. Het streven is om het huidige groen karakter van het binnengebied zoveel mogelijk in stand te houden. Wel zullen een aantal kleinere bomen weg moeten voor de aanleg van de tuinen van de nieuwe woningen. De nieuwe tuinen worden afgeschermd met gaashekken met begroeiing. In overleg met de bewoners aan de Prof. Henketstraat zullen de grote bomen worden gesnoeid. Op twee locaties worden speelplekken aangelegd.

Het ontwerp van de nieuw te realiseren situatie is weergegeven in bijlage 3.

2.2 Soortverspreiding

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (algemene soorten), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermde). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf zijn de aanwezige door de Flora- en faunawet beschermde soorten weer behandeld. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

2.2.1 Flora

Op basis van verspreidingsgegevens [Provincie Zuid Holland, 2004; MER Delft Zuid-Oost 2010] is gebleken dat in de omgeving van het plangebied (strikt) beschermde vaatplanten zijn waargenomen. De locatie van deze (strikt) beschermde planten beperkt zich tot de historische panden behorende tot de universiteit van Delft. Het betreft uitsluitend vaatplanten die groeien op kalkrijke, vaak historische bebouwing of kademuren.

Tijdens het veldbezoek (op 17 oktober 2010) is een waargenomen dat er geen geschikt habitat voor (strikt) beschermde vaatplanten aanwezig is binnen het plangebied. Er is geen (strikt) beschermde muurvegetatie waargenomen tijdens het veldbezoek. Het voorkomen van (strikt) beschermde plantensoorten in het plangebied en in haar omgeving is daarom uitgesloten.

2.2.2 Zoogdieren

Verspreidingsgegevens [Zoogdierverseniging, 2010; Mostert & Willemsen, 2008] geven aan dat (strikt) beschermde grondgebonden zoogdiersoorten niet waargenomen zijn in het plangebied of haar omgeving in de periode 2005-2010.

Tijdens het veldbezoek (op 17 oktober 2010) is een indruk gekregen van de aanwezige habitat voor (strikt) beschermde zoogdieren binnen het plangebied. Het plangebied is gelegen in een stedelijke omgeving. In en in de omgeving van het plangebied is geen bos of omvangrijk park aanwezig. Daarnaast is de woonwijk omsloten door wegen met een hoge verkeersintensiteit. Het voorkomen van (strikt) beschermde grondgebonden zoogdieren in het plangebied en haar omgeving is uitgesloten.

2.2.3 Vleermuizen

Vleermuissoorten in omgeving van het plangebied

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld.

Verspreidingsgegevens [Zoogdierverseniging, 2010; Mostert & Willemsen, 2008] geven aan dat de soorten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis voorkomen nabij het plangebied. Het plangebied is ook bereikbaar voor de volgende vleermuissoorten: Meervleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis.

In de MER Delft Zuidoost [2010] wordt vermeld dat het aantal vleermuizen in Delft de afgelopen jaren behoorlijk gestegen is. Dit rapport meldt dat de vleermuissoorten Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger zijn waargenomen in Delft.

Verblijfplaatsen

In het plangebied staan twee gebouwen. Verschillende gaten en kieren zijn waargenomen tussen de betimmering van de boeiboorden en de muren (zie figuur 2.3). Het is mogelijk dat vleermuizen via deze openingen de spouwmuur kunnen bereiken. Echter uit nadere onderzoeken in opdracht van de gemeente Delft [Mostert, 2009] blijkt dat er geen verblijfplaatsen in de panden aanwezig zijn.

De bomen in en net buiten het plangebied hebben een diameter zijn vanwege hun grootte, hun solitaire posities en belichting door straatverlichting niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Het voorkomen van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen is daarom op voorhand uit te sluiten.

Figuur 2.3 Gaten en scheuren met potentiële verblijflocaaties voor vleermuizen, Huismus en Gierzwaluw in het plangebied (foto links: nok van dak van gebouw aan de Hendrik Casimirstraat . Foto rechts genomen ter hoogte van de Prof. Telderslaan nummer 53-63)

Foerageergebied en vliegroutes

De volgende vleermuissoorten foerageren onder andere nabij bomen: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis Rosse vleermuis, en Laatvlieger [Limpens et al., 1997; Mostert & Willemsen, 2008]. Daarnaast kunnen deze bomen ook fungeren als paarterritoria voor deze soorten [Limpens et al., 1997; Mostert & Willemsen, 2008].

De bomen in het plangebied hebben een diameter kleiner dan 20 cm. De kruinen zijn daardoor erg gering van omvang. Daarnaast staan de bomen solitair of in groepjes van niet meer dan vier bomen. De bomen in het plangebied vormen daardoor geen geschikt habitat voor vleermuizen. In de omgeving is geschikter foerageerhabitat aanwezig. De rij van platanen langs de Prof. Telderslaan buiten het plangebied zijn door hun omvangrijke bladerdekken zeer geschikt als foerageerhabitat voor vleermuizen. De watergang langs dit deel van het plangebied is geschikt als foerageerhabitat voor Meervleermuis en Watervleermuis.

Deze omstandigheden sluiten uit dat de bomen in het plangebied een essentieel onderdeel vormen van foerageerroutes of locaties voor lokale vleermuispopulaties.

De vleermuissoorten Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Grootoorvleermuis gebruiken op hun vliegroutes lijnvormige elementen in het landschap om zich te oriënteren. De panden en de bomenrijen en watergangen langs het plangebied vormen dergelijke lijnvormige elementen. Vliegroutes zijn niet waargenomen tijdens eerdere onderzoeken [Mostert, 2009].

2.2.4 Vogels

Algemeen

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens het broeden. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Een overzicht is opgenomen in bijlage 2.

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens het broedseizoen (grootweg van half maart tot en met half augustus). Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën: de nesten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van categorie 5 in principe alleen tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer “zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden” dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn (zie ook bijlage 2, Toelichting natuurbeschermingswetgeving).

Categorie 1 t/m 4-soorten zijn koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden. Ze zijn zeer honkvast en daardoor afhankelijk van de bebouwing en/of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Hun vaste rust- en verblijfplaats en hun functionele leefomgeving is daarom jaarrond beschermd. Vogels die zijn opgenomen in categorie 5 keren vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan. Deze soorten beschikken echter wel over voldoende flexibiliteit om zich elders te vestigen als de voormalige broedplaats is vernietigd. In dat geval dient er wel voldoende alternatief habitat in de omgeving van het oude nest aanwezig te zijn.

Categorie 1 t/m 4-vogelsoorten

In de MER Delft Zuidoost [2010] worden de soorten Huismus en Gierzwaluw genoemd als soorten die in de omgeving van het plangebied voorkomen (beiden categorie 2-soorten). Beide soorten hebben hun vaste rust- en verblijfplaats in holten en scheuren in bebouwing. Binnen het plangebied zijn tijdens het oriënterende veldbezoek geen nesten van jaarrond beschermde soorten aangetroffen. Wel zijn twee huismussen waargenomen. Verschillende gaten, holten en kieren tussen de betimmering van de boeiboorden en de muur zijn waargenomen tijdens het veldbezoek (zie figuur 2.3). Deze zijn behalve voor vleermuizen ook geschikt voor de holtebewonende vogelsoorten Huismus en Gierzwaluw. Onder verschillende van deze kieren en gaten zijn ook witte sporen waargenomen op de muur waargenomen. Het is niet uitgesloten dat dit de uitscheiding van Huismus of Gierzwaluw betreft. Uit onderzoek blijkt dat de Huismus een vaste verblijfplaats heeft ten noorden van het plangebied in de achterliggende huizenrij [Mostert en Vastenhouw, 2010 en 2007] en de Gierzwaluw elders in de wijk (Koningin Emmalaan) [Vastenhouw et al., 2010]. De bomen, tuinen en de watergangen in en in de omgeving van het plangebied bieden foerageerlocaties voor beide soorten.

Categorie 5-vogelsoorten

Twee eksters, vijf pimplmezen en drie koolmezen zijn waargenomen binnen het plangebied (allen categorie 5-soorten). De achtertuinen van het plangebied functioneren als foerageergebied voor deze soorten. Deze soorten nesten niet in bebouwing, maar in bomen. Het is niet uitgesloten dat de bomen in het plangebied hier geschikt voor zijn. Het veldbezoek is uitgevoerd buiten het broedseizoen. Nesten zijn niet mogelijk daarom niet tijdens het veldbezoek waargenomen.

Amfibieën

Verspreidingsgegevens [Herder et al., 2009] tonen dat geen (strikt) beschermde amfibieënsoorten zijn waargenomen in het kilometerhok waar het plangebied in valt. Wel is de Rugstreeppad op een afstand van 2 kilometer is waargenomen in 2008.

Het plangebied is gelegen in een stedelijke omgeving. De watergangen in de omgeving van het plangebied zijn niet geschikt als voortplantingshabitat voor (strikt) beschermde amfibieënsoorten. Het plangebied is op geen enkele manier zonder barrières als snelwegen en andere woonwijk verbonden met het polderachtige buitengebied waar mogelijk wel geschikt habitat voorkomt voor de Rugstreeppad. Rugstreeppadden kunnen het plangebied niet bereiken. Rugstreeppadden worden daarom in deze toetsing verder buiten beschouwing gelaten.

Reptielen

Op basis van verspreidingsgegevens [Herder et al., 2009] komt naar voren dat geen (strikt) beschermde reptielensoorten zijn waargenomen in de periode 1997-2006 [RAVON, 2010] in het kilometerhok van het plangebied.

Het plangebied ligt in de stedelijke omgeving van Delft. De watergangen in de omgeving van het plangebied zijn niet geschikt voor reptielen. Het bevat geen geschikt habitat voor. Het voorkomen van de (strikt) beschermde reptielensoorten in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten vanwege de afwezigheid van geschikt habitat.

Vissen

Op basis van verspreidingsgegevens [Herder et al., 2009] komt naar voren dat de Kleine modderkuiper en de Bittervoorn (respectievelijk tabel 2- en tabel 3-soorten) voorkomen in ten minste twee kilometerhokken waar het kilometerhok van het plangebied aan grenst [RAVON, 2010]. Het betreft hierbij de periode 2005 - 2009.

In de MER Delft Zuidoost [2010] wordt gemeld dat de Kleine modderkuiper voorkomt in een watergang die zich op minder dan 100 meter van het plangebied bevindt. Het betreft de watergang aan de Stieltjesweg en de Schoenmakerstraat.

In het plangebied bevinden zich geen watergangen. Net buiten het plangebied, ten zuiden van de Prof. Telderslaan ligt een brede watergang. Het water in de watergang is relatief schoon en stroomt zeer langzaam tot niet. De oevers van de watergang langs de Prof. Telderslaan zijn recht beschoeid. Zowel in de watergang als aan de oevers is geen vegetatie aanwezig. Er is daardoor dat er geen geschikt habitat aanwezig is in deze watergang.

Op de bodem van deze watergang ligt een laag blad. Dit is afkomstig van de bomen die deze watergang overschaduwden. Dit zijn geen geschikte leefomstandigheden voor Bittervoorn en Kleine modderkruiper.

Het voorkomen van (strikt)beschermde soorten in en buiten het plangebied is daarom uit gesloten.

Dagvlinders

Diverse dagvlinders hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al., 2006 en EIS-Nederland et al., 2007] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde dagvlinders verwacht (hoewel een enkel zwervend exemplaar nooit is uit te sluiten). Vanwege de afwezigheid van geschikt habitat en waardplanten worden (strikt) beschermde dagvlinders in deze natuurtoets verder buiten beschouwing gelaten.

Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra et al., 2002 en EIS-Nederland et al., 2007] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde libellen verwacht (hoewel net als bij dagvlinders een enkel zwervend exemplaar nooit is uit te sluiten). Vanwege de afwezigheid van geschikt habitat, worden (strikt) beschermde libellensoorten in deze natuurtoets verder buiten beschouwing gelaten.

Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn in de Flora- en faunawet naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (zoals het Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever), weekdieren (zoals de Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied en directe omgeving voorzien voor geen van deze soorten in een geschikt habitat en/of bevat geen geschikte (landschaps)elementen. Vanwege de afwezigheid van geschikt habitat voor de soortengroep "overige ongewervelden" binnen het plangebied worden (strikt) beschermde libellensoorten in deze natuurtoets verder buiten beschouwing gelaten.

2.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek zijn in de onderstaande tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt zijn niet genoemd. Rode Lijstsoorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Kenmerk R002-4747465VJW-mya-V02-NL

Tabel 2.1 Beschermde soorten (tabel 2/3 of kwalificerend voor Natura 2000-gebied) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied verwacht worden

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2/3)
Vogels (<i>categorie 1 t/m 5</i>)	Ekster, Koolmees, Pimpelmees (allen categorie 5-vogelsoorten)
	Huismus (<i>categorie 2</i>): enkel foerageergelegenheid, vaste verblijfplaats nabij
Broedvogels, <i>tijdens broedseizoen</i>	Alle broedende vogels in het plangebied

Kenmerk R002-4747465VJW-mya-V02-NL

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en is hiervoor een ontheffing van die wet noodzakelijk?

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2.

3.2 Overzicht effecten

De volgende ingrepen kunnen een effect op de beschermde natuurwaarden veroorzaken:

- Afbraak van gebouwen
- Kap van bomen
- Verwijderen van lage struikvegetatie
- Geluid en trillingen bij heien
- Geluid en lokale trillingen bij grondwerken
- Aanplant van bomen
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen en groot materieel
- Licht tijdens de bouwfase

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en). De andere soortgroepen worden in dit hoofdstuk dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stellen dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

Vogels

De bebouwing en tuinen in het plangebied vormen geschikt foerageerhabitat voor de Huismus (categorie 2-soort). In het plangebied zijn ook eksters, pimpelmezen en koolmezen waargenomen (allen categorie 5-soorten).

Algemene broedvogels

Een nest is zolang het als broednest gebruikt wordt beschermd, ongeacht de vogelsoort. De werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het planproject dienen gezien te worden als een voor deze vogels verstorende activiteit en dienen daarom buiten het vogelbroedseizoen (globaal van half maart tot en met half augustus) te starten of te worden uitgevoerd. Op deze manier kunnen mogelijke effecten op de aanwezige broedvogels in het plangebied worden uitgesloten. Tijdens de periode dat nesten daadwerkelijk in gebruik zijn als nestlocatie voor de genoemde soorten mogen geen van de geplande activiteiten van start gaan.

Categorie 2 soort Huismus

Categorie 2-soorten zijn koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden. Ze zijn zeer honkvast en daardoor afhankelijk van de bebouwing en/of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Hun vaste rust- en verblijfplaats en hun functionele leefomgeving is daarom jaarrond beschermd.

Vogels die zijn opgenomen in categorie 5 keren vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan. Deze soorten beschikken echter wel over voldoende flexibiliteit om zich elders te vestigen als de voormalige broedplaats is vernietigd. In dat geval dient er wel voldoende alternatief habitat in de omgeving van het oude nest aanwezig te zijn.

De vaste verblijfplaatsen van de Huismus bevinden zich in de huizenrij ten noorden van het plangebied. Het binnenterrein vormt geschikt foerageergebied voor de vogels uit deze groep. Tijdens de sloop dient verstoring van de nabij gelegen vaste verblijfplaatsen te worden uitgesloten. Door buiten de broedtijd de werkzaamheden aan te vangen kan dat bewerkstelligd worden.

Categorie 5-vogelsoorten

Door het verwijderen van bomen binnen het plangebied kunnen nesten van categorie 5-vogelsoorten verloren gaan. Door de kap van de bomen gaat potentieel broedhabitat voor categorie 5-soorten verloren. Deze functie kan door andere bomen in de omgeving overgenomen worden. De bomen langs de watergang de Prof. Telderslaan zijn hiervoor geschikt. Voor de verwachte categorie 5 vogels geldt dat er geen zwaarwegende feiten of ecologische redenen zijn om deze een jaarrond beschermde status te geven.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2- en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en van de sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren geldig.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	Huisumus (categorie 2-vogelsoort)	Niet van toepassing
	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen mits uitvoering buiten broedseizoen	
Broedvogels, <i>tijdens broedseizoen</i>	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen mits uitvoering buiten broedseizoen	Niet van toepassing

Kenmerk R002-4747465VJW-mya-V02-NL

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Algemeen

In opdracht van woningbouwvereniging Vidomes heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de werkzaamheden omtrent de ontwikkelingen aan de Prof. Telderslaan en Hendrik Casimirstraat te Delft.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de vragen:

Welke natuurbeschermingswetgeving is van belang, in hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving, welke consequenties zijn daar aan verbonden, en wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

De planlocatie ligt circa 11 kilometer van het Natura2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen. De planlocatie ligt 2 kilometer van de Ecologische hoofdstructuur (EHS). De ontwikkelingen zijn lokaal van aard en hebben geen externe effecten die reiken tot de EHS of de Natura 2000-gebieden. Om deze redenen worden effecten van de geplande werkzaamheden alleen getoetst aan de Flora- en faunawet.

4.2 Flora en faunawet

Op grond van de beschikbare gegevens, het oriënterend veldbezoek en de uitgevoerde toetsing worden de volgende conclusies getrokken:

- Verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen zijn uitgesloten. Op voorhand wordt uitgesloten dat boombewonende soorten binnen het plangebied voorkomen. Negatieve effecten op foerageerlocaties, oriëntatiepunten voor vliegroutes en paarterritoria zijn bij doorgang van de werkzaamheden ook uit te sluiten. Wel dient de beplanting en watergang bij de Prof. Telderslaan –buiten het plangebied- als potentiële vliegroute te worden aangemerkt

Tijdens de werkzaamheden dient verlichting naar buiten het plangebied vermeden te worden. Hierdoor wordt de potentiële vliegroute langs de Prof. Telderslaan intact gelaten.

Het verdient de aanbeveling om vleermuisvriendelijk te bouwen. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de brochure: Vleermuisvriendelijk bouwen

(<http://www.landschapsbeheer.net/webwinkel/flora-en-fauna/product/vleermuisvriendelijk-bouwen/28>). Dit is geen verplichting vanuit de Flora- en faunawet, maar wel in lijn met het gemeentelijk beleid (pers. med. mevr. Tubbing, 14 december 2011).

- Beide gebouwen in het plangebied zijn in potentie geschikt voor het voorkomen Huismus en Gierzwaluw (beide categorie 2-soorten), maar beide soorten hebben elders verblijfplaatsen zo blijkt uit nader onderzoek. Nabij het plangebied is een verblijfplaats bekend van de Huismus. De binnentuin maakt onderdeel uit van het foerageergebied van deze familie huismussen. Verstoring in de broedperiode van deze familie huismussen dient voorkomen te worden

Door de sloop buiten de broedperiode (maart-augustus) uit voeren wordt verstoring van broedende huismussen vermeden. Het verdient de aanbeveling om de binnentuin weer geschikt te maken als foerageergebied. Hierbij valt te denken aan mussenkasten of voorzieningen in de muren voor de Gierzwaluw. Dit is geen verplichting vanuit de Flora- en faunawet, maar wel in lijn met het gemeentelijk beleid (pers. med. mevr. Tubbing, 14 december 2011).

- Het voorkomen van (strikt) beschermde vaatplanten, grondgebonden zoogdieren, vissen, reptielen, dagvlinders, libellen en ongewervelden binnen het plangebied wordt uitgesloten
- Gedurende de werkzaamheden zijn voor alle in het plangebied aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Dit houdt in dat niet opzettelijk natuurwaarden beschadigd of aangetast worden, en dat men tijdens de realisatiefase binnen alle redelijkheid en met respect met de omgeving om gegaan wordt.

Incidenteel gebruik van gebouwen door –overwinterende- vleermuizen is nooit 100 % uit te sluiten. Uit het oogpunt van de zorgplicht wordt daar aanbevolen om de te slopen panden voorafgaand aan de sloop te strippen (verwijderen boeiboorden, verwijderen dakbedekking en gaten in de muren op begane grond en hoger om tocht te veroorzaken in de spouwmuren) om zo het gebruik door vleermuizen te ontmoedigen en de mogelijkheid te scheppen om te stoppen met sloop op het moment dat er onverhoopt toch vleermuizen worden aangetroffen. Deze maatregelen dienen voor oktober-november te worden uit gevoerd.

Door bovenstaande methode van slopen te hanteren kan ook het onvoorzien voorkomen van Huismus of –nesten van- Gierzwaluw worden opgevangen.

5 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Creemers & Van Delft, 2009]
Creemers R.C.M. en Van Delft, J.J.C.W. (2009) De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse fauna 9. Stichting RAVON.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03.

[De Lange & Van Emmerik, 2006]
Kennisdokument bittervoorn *Rhodeus amarus* (Bloch, 1782) Kennisdokument 15, Uitgevoerd in opdracht van Sportvisserij Nederland. Projectnummer: KI 2006002, 19 december 2006.

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]

Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]

Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

[Mostert, K en Vastenhouw, B., 2007]

Huismussen in de regio Delft.

[Mostert, K en Vastenhouw, B., 2010]

Huismussen in Delft in 2009.

[Spitzen et al., 2007]

Spitzen - van der Sluijs, A.M., R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Ecologisch onderzoek aan de rugstreeppad in de Noordoostpolder. Stichting RAVON, Nijmegen.

[Mostert, K., 2009]

Samenvattend rapport vleermuizenonderzoek gemeente Delft 2006 t/m 2008. Stichting zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland.

[Vastenhouw, B, Mostert, K. en Vasbinder, E., 2011]

Gierzwaluwen in de regio Delft in 2010.

[Vastenhouw, B, Mostert, K. en Vasbinder, E., 2008]

Gierzwaluwen in de regio Delft.

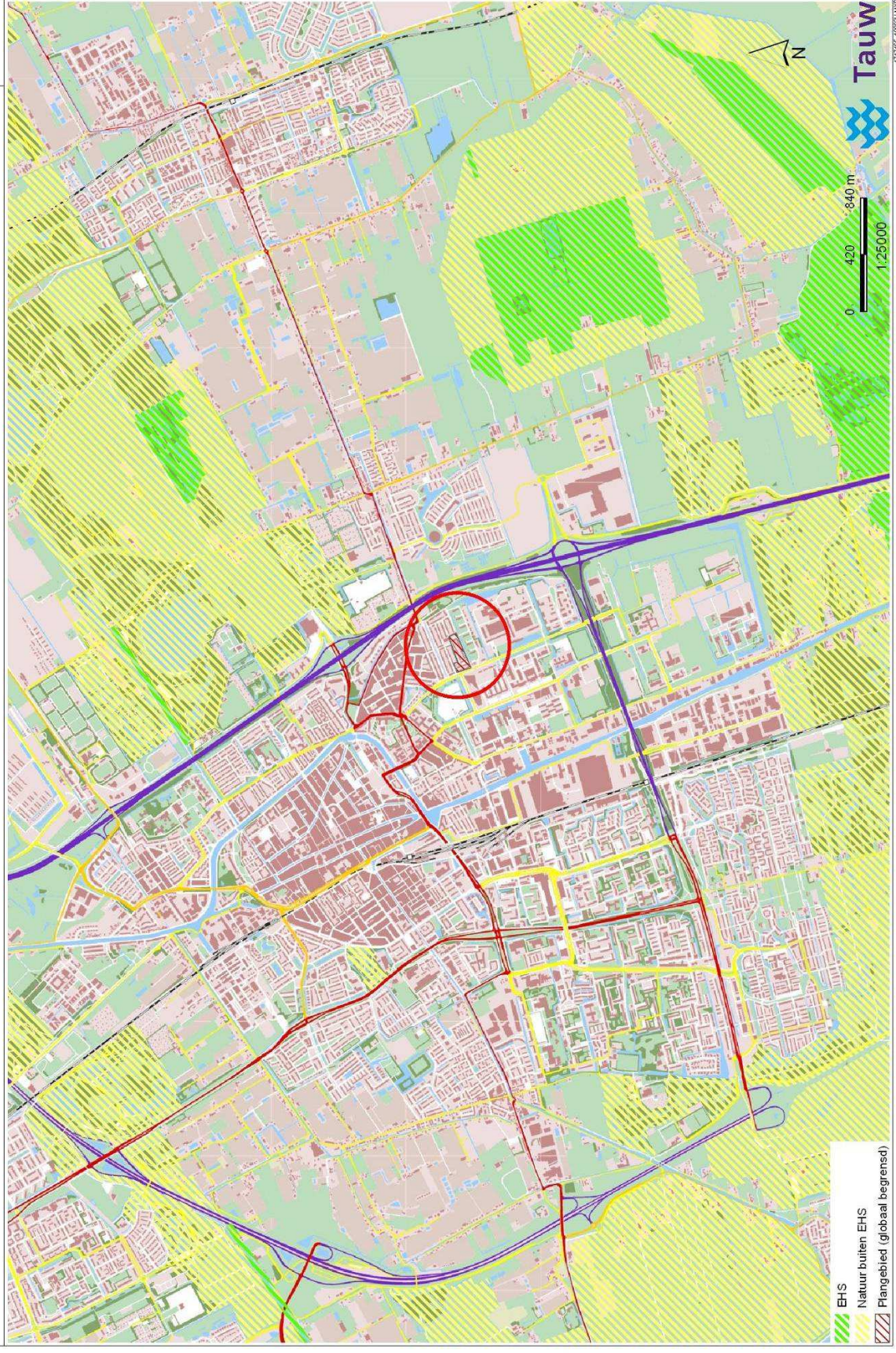
[Vis & Water, 2006]

Soortprofiel Kleien modderkruiper. Sportvisserij Nederland, 2006.

Bijlage

1

Overzichtskaart

Bijlage

2

Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

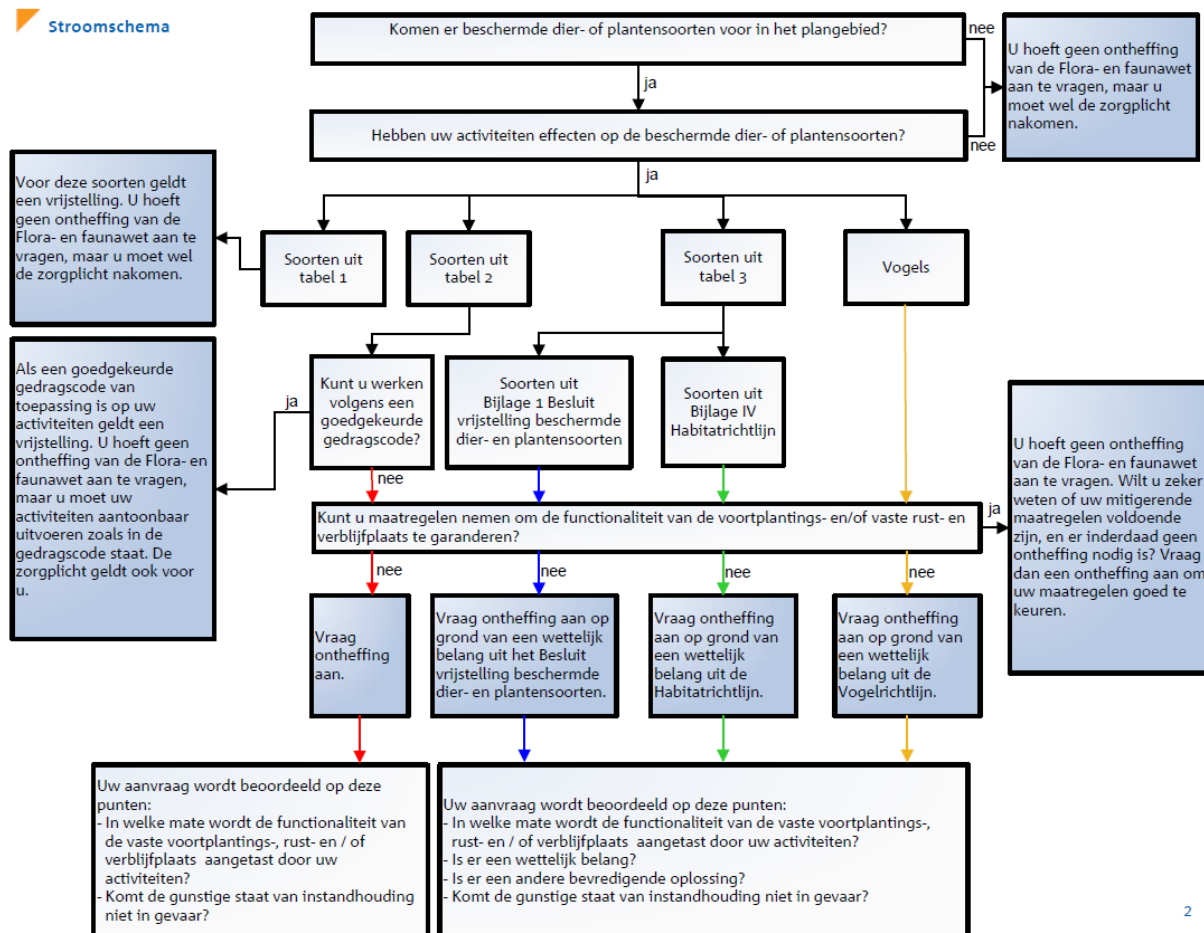
- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet: er zijn verschillende gebieden aangewezen die vanwege hun specifieke belang voor flora en/of fauna van groot belang zijn. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel EL&I). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (incl. de Beschermde- / Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van EL&I. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, is vervallen. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Beschermde natuurmonumenten geldt dat handelingen in of rondom deze gebieden die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of de dieren en planten in dat gebied, zijn verboden, tenzij de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De Wetlands hebben een functie voor vogels. De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. Wanneer sprake is van effecten op Vogelrichtlijngebieden dan geldt de uitkomst hiervan ook voor de Wetlands. De aanwijzing is formeel geregeld in de aanwijzingsbesluiten in het kader van de Vogelrichtlijn. Deze vervallen met de definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden, waarin de (geactualiseerde) doelen voor vogels zijn overgenomen.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'. De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

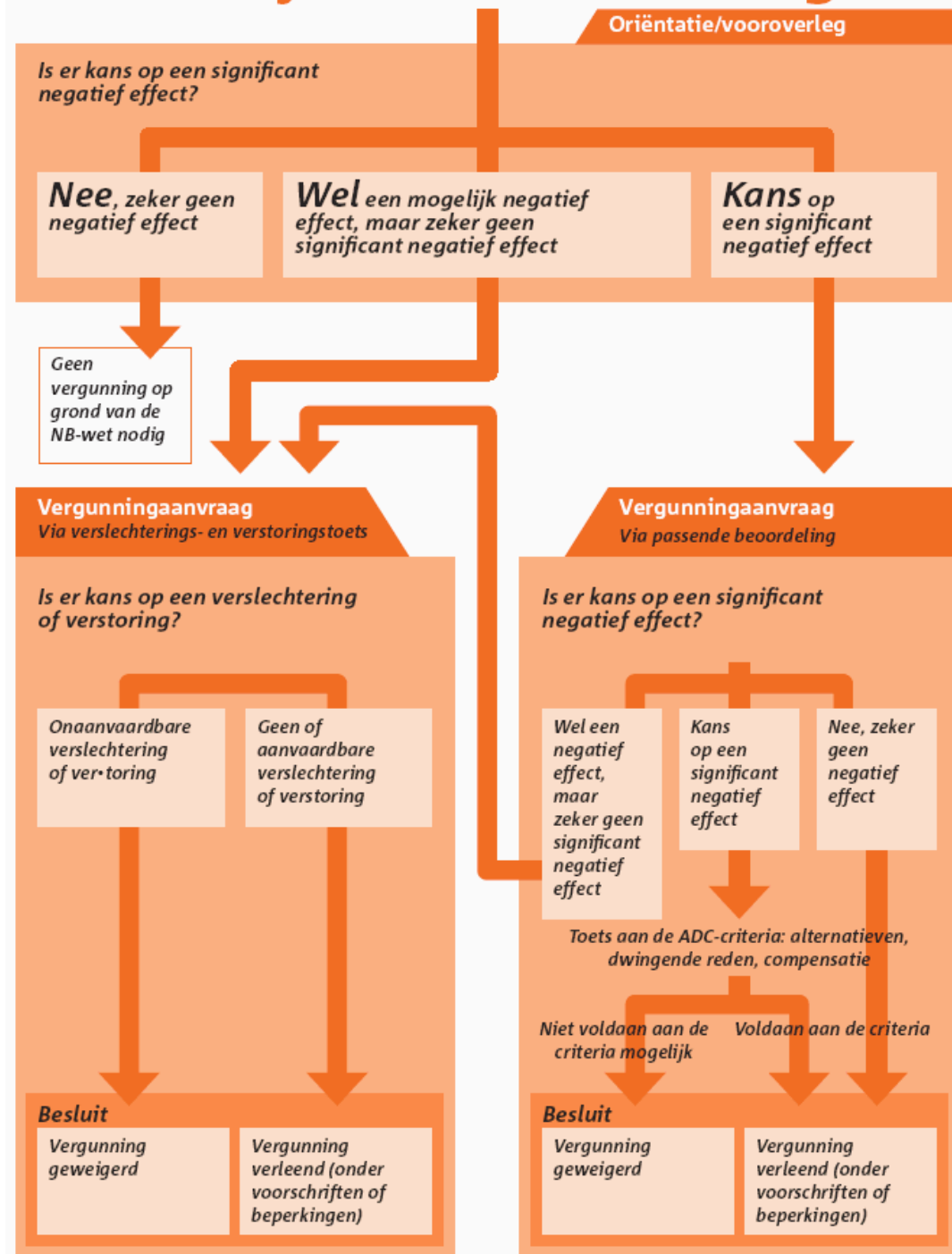
1. Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk.
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief, hetgeen betekent dat de instandhoudingsdoelen niet worden geschaad. Er is een zogenaamde 'Verslechterings- en Verstoringstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het Bevoegd Gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen.
3. Er is sprake van negatieve effecten én deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

- 3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er toch geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn, waarbij ook rekening is met cumulatieve effecten van andere ontwikkelingen. In principe is een 'Verslechterings- en Verstoringstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.3. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling op de beoogde wijze en locatie uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning worden verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
 - Zijn er alternatieven (voor de locatie en/of voor de ontwikkeling zelf) mogelijk en overwogen die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
 - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner
 - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen vóórdat de ontwikkeling kan worden gerealiseerd

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie / vooroverleg').

Project of handeling

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

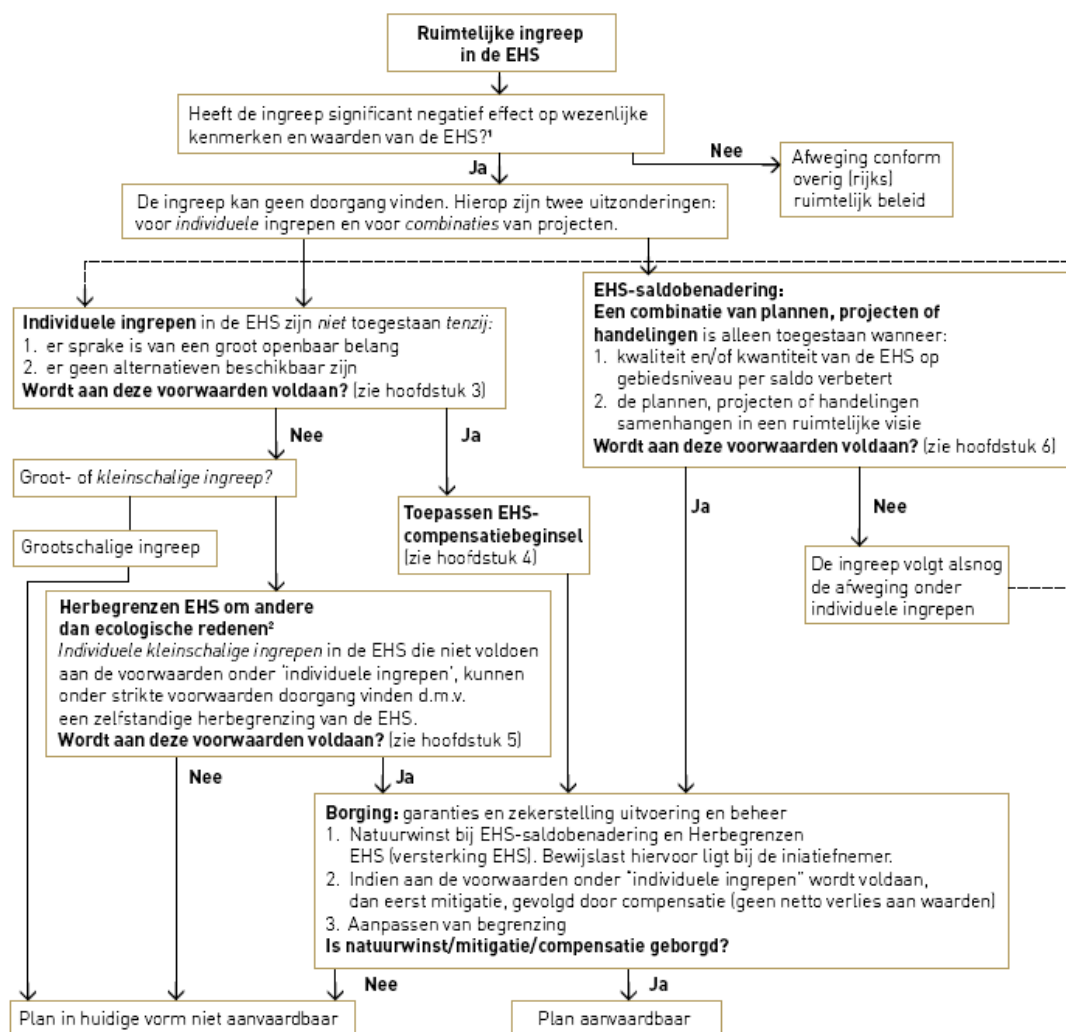
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzings- en indelingen bij de begrenzings- en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en –verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Hierin wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegransing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.

Bijlage

3

Impressie resultaat van voorgenomen ontwikkeling

